

Informační potřeby v oblasti BOZP - výsledky dotazníkového šetření pro potřeby tvorby znalostního systému BOZP

 14.10.2015

INFORMATION NEEDS IN OCCUPATIONAL SAFETY AND HEALTH - RESULTS OF THE SURVEY SUPPORTED CREATION OF osh KNOWLEDGE SYSTEM

Jiřina Ulmanová¹, Iveta Mlezivová², Veronika Měrková³

¹Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i., ulmanova@vubp-praha.cz

²Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i., mlezivova@vubp-praha.cz

³Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i., merkova@vubp-praha.cz

dotazníková šetření

informační potřeby

výsledky

znalosti

znalostní systémy

Abstrakt

Článek představuje výsledky dotazníkového šetření, které bylo realizováno v rámci projektu „Rozvoj znalostních systémů BOZP jako významného nástroje pro prevenci rizik“, který od roku 2015 řeší Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i. Šetření bylo zaměřeno na získání představy o informačních potřebách odborné a laické veřejnosti v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Monitoring informačních potřeb je stěžejní z hlediska tvorby obsahu znalostního systému BOZP, jehož tvorba je cílem zmíněného projektu.

Klíčová slova: znalosti, znalostní systémy, informační potřeby, dotazníková šetření, výsledky

Abstract

The article presents results of a survey that was carried out in the framework of the project "The development of knowledge-based OSH systems as an important tool for risk prevention", which has been solved by the Occupational Safety Research Institute since September 2015. Survey was focused on getting ideas about the information needs of professionals and the general public in the area of occupational safety and health. Monitoring information needs is crucial in terms of content development of knowledge OSH system, which is the goal of this project.

Keywords: knowledge, knowledge systems, information needs, survey, results

Úvod

Cílem projektu TB03MPSV007 „Rozvoj znalostních systémů BOZP jako významného nástroje pro prevenci rizik“, který od září roku 2015 řeší Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i., za finanční podpory technologické agentury ČR (program BETA), je vytvoření znalostního systému, který bude efektivně shromažďovat, zpracovávat, spravovat a prezentovat znalosti z oblasti prevence rizik a BOZP s využitím moderních informačních a komunikačních nástrojů (dále jen ICT). V rámci projektu jsme se zaměřili na informační technologie typu open-source. Jedním z dílčích cílů projektu bylo zmonitorovat informační potřeby odborné a laické veřejnosti na jedné straně, a na straně druhé zmonitorovat také potřeby státní správy, zejména z řad pracovníků MPSV, Rady vlády pro BOZP, ČMKOS a dalších zainteresovaných partnerských organizací (budoucí uživatele výsledků), neboť obsah znalostního systému je stěžejní pro jeho úspěšné využívání co nejširším okruhem uživatelů.

Problematika znalostí, znalostního managementu i jeho podpora informačními technologiemi je stále zajímavé téma, o kterém byla sepsána již celá řada publikací, odborných článků a studií. Znalost je v současném světě strategickým zdrojem pro všechny podnikatelské aktivity a ekonomický rozvoj organizací. Úspěšnost celého procesu zavedení znalostního managementu v organizaci do značné míry závisí na úrovni použité informační technologie, resp. softwarových nástrojích, které jsou pro podporu znalostního managementu k dispozici. Podle četných publikovaných zkušeností i našich šetření, které jsme realizovali v rámci jiných projektů, může znalostní management velice zefektivnit jak práci s dokumenty, a to zejména s jejich obsahem, tak práci s lidmi, a přispět k přirozenému propojení obou těchto součástí.

Metody

Cílová skupina, která zahrnuje odbornou veřejnost, malé a střední podniky a OSVČ, byla oslovena prostřednictvím oborového portálu BOZPinfo.cz (dostupný na <http://www.bozpinfo.cz>), kde takováto šetření byla již dříve úspěšně realizována (např. mezi posledními k otázkám legislativy). Zároveň jej do svých emailových schránek obdrželi odběratelé e-mailového zpravodaje portálu BOZPinfo.cz. Poslední měsíční statistiky portálu BOZPinfo.cz vykazují návštěvnost přes 26 tisíc návštěvníků, z toho je přibližně 2 400 takových, kteří se na portál vrací pravidelně. Jedná se o určitou část cílové skupiny, která má svoji specifickou roli na poli bezpečnosti a ochrany zdraví v naší ekonomice. Proto bylo vhodné tuto formu využít k získání potřebných informací, námětů a zkušeností.

Současně byl účastníkům vybraných vzdělávacích kurzů, konaných v rámci VÚBP, v.v.i., rozeslán adresně e-mail se stručnou informací o probíhajícím on-line dotazníkovém šetření a žádostí o zapojení se.

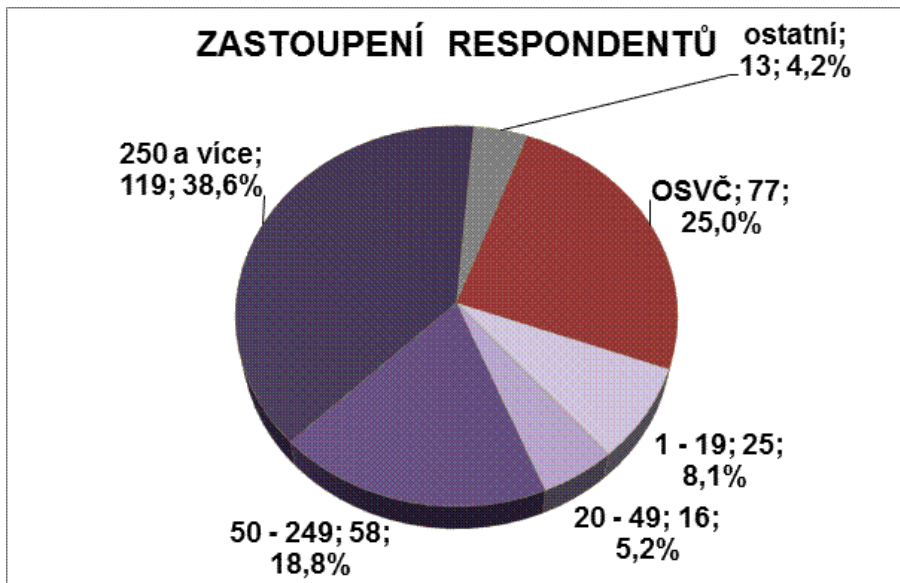
I tady je třeba zdůraznit význam názorů těchto respondentů, kteří následně při výkonu své práce ovlivňují názory a postoje a předávají informace k oblasti BOZP očekávaným budoucím cílovým uživatelům znalostního systému.

Výsledky

Z hlediska věcného obsahu se otázky průzkumu zaměřily na to, jak respondenti vnímají problematiku prevence rizik a BOZP z pohledu dostupnosti a potřebnosti informací a jejich zdrojů. První sada otázek byla zaměřena pro statistické vyhodnocení na to, kde působí potenciální respondenti a jakou délku praxe v BOZP mají. Další část byla věnována právě informačním zdrojům, typům informací a potřebám. Dalším okruhem otázek byla zjišťována forma a způsob získávání potřebných informací, tedy používané technologie, služby, formy prezentace informací. Dotazník byl dostupný přes portál BOZPinfo.cz 3 týdny (11. února - 2. března 2015) a vyplnilo jej 308 respondentů. Z hlediska velikosti je vzorek poměrně malý a výsledky tak mají především orientační hodnotu. Poskytují východisko pro další případná hlubší šetření o identifikaci informačních potřeb jednotlivých skupin pracovníků v oblasti BOZP a pracovních

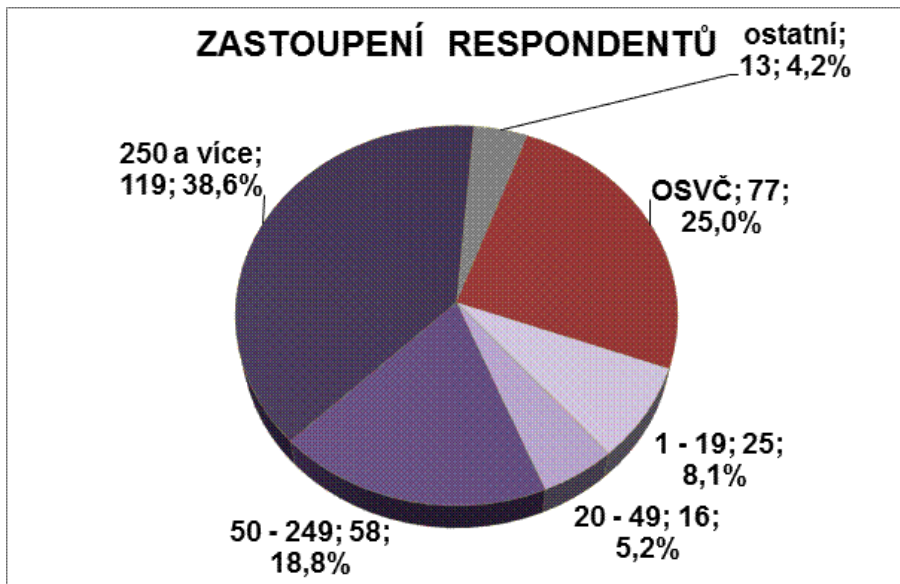
rizik.

Nejpočetnějšími respondenty byly zaměstnanci středních a velkých podniků (177 respondentů), podstatně méně jich bylo z malých podniků (41 respondentů) a osob samostatně výdělečně činných odpovědělo 77 (dále jen OSVČ). Nejvíce respondentů pak reprezentovalo sekundární sektor (58,4%) a terciární sektor - sektor služeb (32,8 %).

Graf č. 1: Zastoupení respondentů podle velikosti podniku (zdroj: vlastní šetření)

Délka praxe, kterou měli respondenti v oblasti BOZP, byla nejvíce v rozmezí od 5-10 let (30,2%) a od 11-20 let (29,5%). Je tedy zřejmé, že se jednalo o zkušené zaměstnance, kteří v rámci své profese musí řešit i otázky spojené s požadavky BOZP.

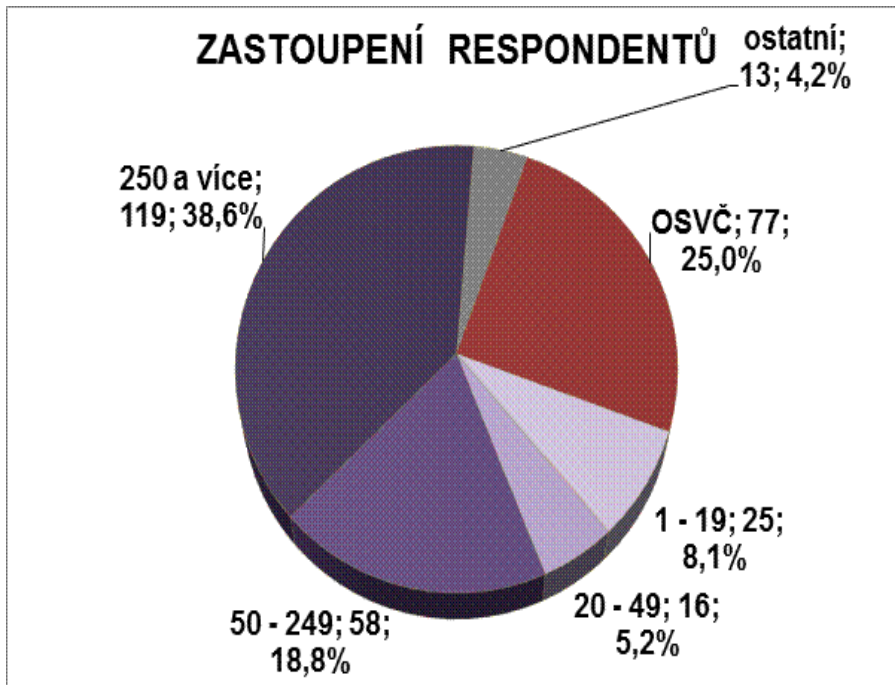

Graf č. 2: Délka praxe respondentů v oblasti BOZP (zdroj: vlastní šetření)

Následující graf (graf č. 3) znázorňuje, jak se respondenti ztotožňovali s navrženými názory a tvrzeními ohledně vyhledávání relevantních informací o BOZP a prevenci rizik. Z odpovědí vyplynulo, že pro respondenty je nutností orientovat se v problematice BOZP, znát legislativu a z ní vyplývající povinnosti. Pozitivní je, že většina respondentů potřebné informace v prostředí Internetu nachází a málokdy se stane, že se k informacím nejsou schopni dostat. A naprostá většina jich používá nové moderní technologie a služby. Přes 60% respondentů navštěvuje oborový portál

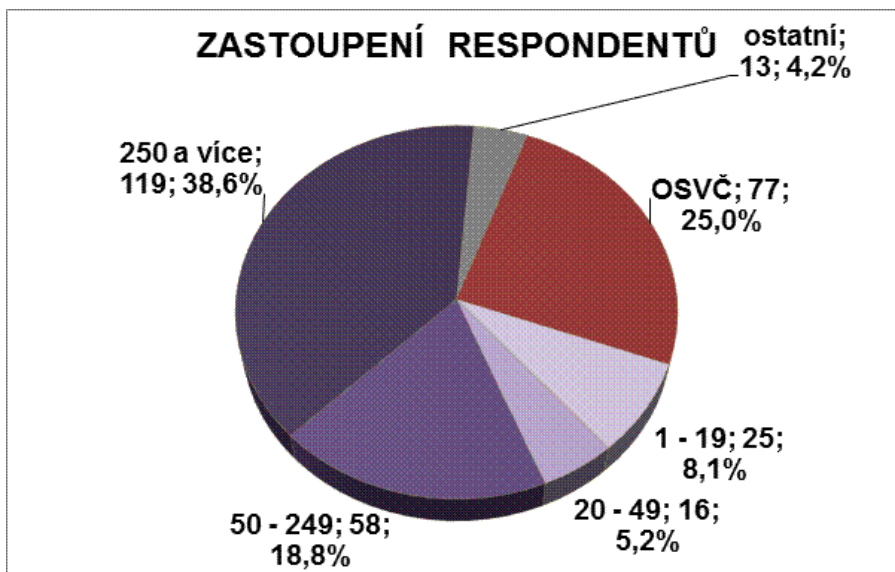
BOZPinfo.

Z odpovědí vyplývá a pro potřeby našeho projektu je to motivace, že respondenti mají zájem o možnost sdílení zkušeností, znalostí a uvítali by diskusní prostor, kde by k volné výměně znalostí docházelo. Zároveň by uvítali systém, který by poskytoval řešení nějakého problému z oblasti prevence rizik prostřednictvím prezentace konkrétních případů z praxe. Vznik znalostního systému, který by tyto potřeby pokrýval, by většina respondentů ocenila.

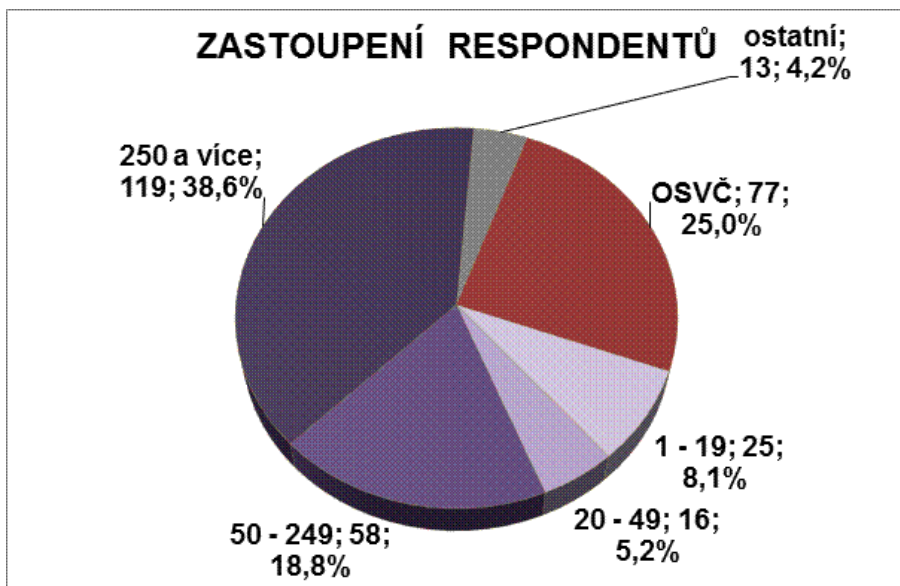
Graf č. 3: Názory a tvrzení respondentů, týkající se jejich informovanosti z oblasti BOZP (zdroj: vlastní šetření)

Respondenti průzkumu využívají ke své práci moderních informační a komunikační technologie. Naprostá většina jich pravidelně využívá stolní počítač nebo notebooky a netbooky, případně chytré mobilní telefony. Důležité je i připojení k Internetu. Poměrně malé množství respondentů využívá sociální sítě.

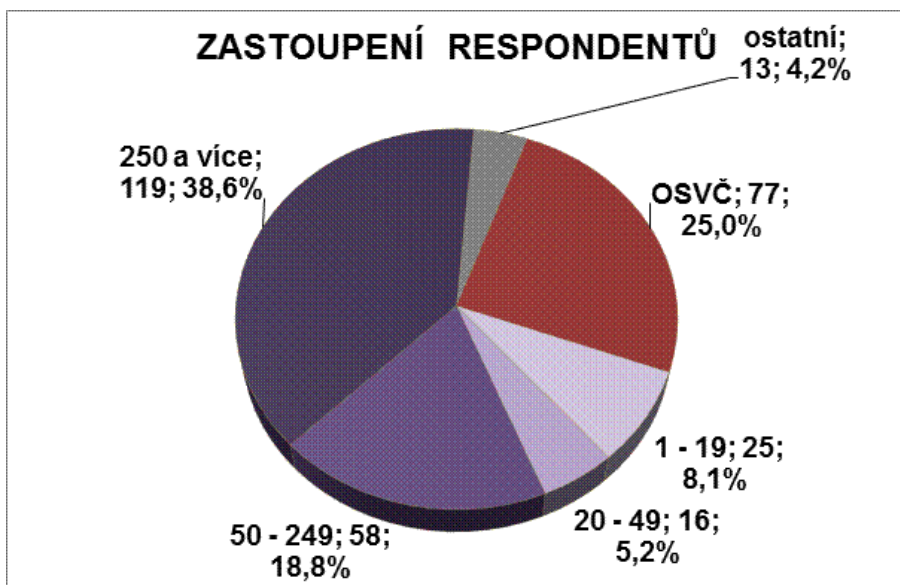
Graf č. 4: Používaná zařízení, služby, technologie (zdroj: vlastní šetření)

Respondenti stráví vyhledáváním relevantních informací nejčastěji v průměru 5 hodin týdně (56,2%), u pětiny respondentů to pak bylo v průměru 10 hodin týdně. Více času se vyhledávání informací věnuje kolem 7% respondentů.

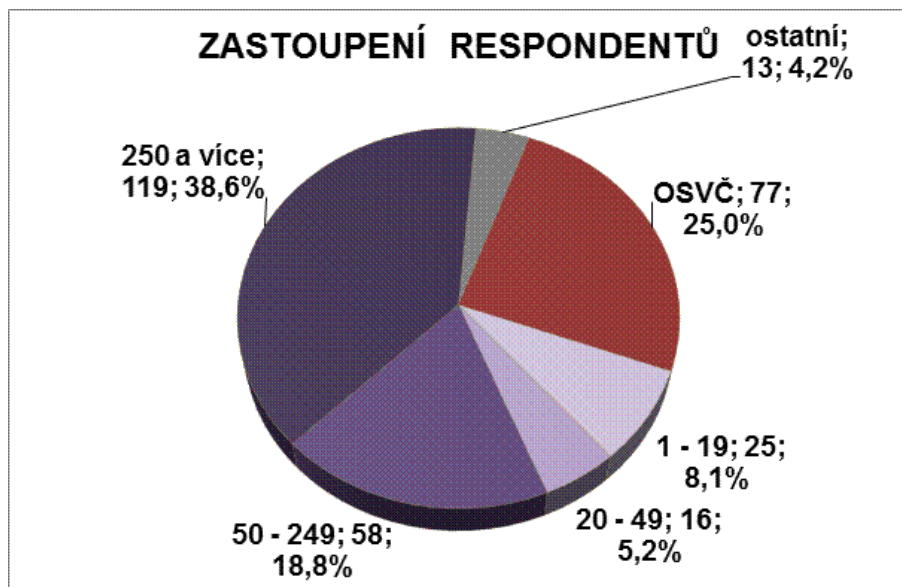
Graf č. 5: Čas respondentů věnovaný vyhledávání informací o BOZP (zdroj: vlastní šetření)

Jedna z otázek byla věnovaná tematickým okruhům z oblasti prevence rizik, z níž jsme chtěli zjistit, o které oblasti mají respondenti nejvíce zájem. Respondenti mohli vybírat i více oblastí a faktem je, že výběr zdaleka nepostihl celou škálu problémů, které je nutné v praxi BOZP řešit. Nicméně z odpovědí vyplynulo, že respondenti mají nejvíce zájem o problematiku ochrany zdraví, hygienu práce a pracovní úrazy, dále samozřejmě legislativu, oblast řízení BOZP v podniku, technickou bezpečnost a bezpečnost strojů a zařízení a informace týkající se vzdělávání a školení v BOZP.

Graf č. 6: Preferované oblasti BOZP z hlediska uživatelského zájmu (zdroj: vlastní šetření)

Jedna z posledních otázek byla věnována zdrojům informací, které respondenti nejčastěji používají. Jednoznačně se jedná o legislativu, tedy vyhledávání informací přímo v zákonech, vyhláškách, nařízeních apod., dále je to Internet a v neposlední řadě jsou to školení a vzdělávací kurzy v oblasti BOZP. Více jak polovina respondentů také uvedla, že zdrojem je i osobní zkušenost, tedy předešlá zaměstnání, konzultace s odborníky a kolegy apod.

Graf č. 7: Zdroje informací, ze kterých respondenti čerpají informace z oblasti BOZP (zdroj: vlastní šetření)

Závěr

Realizované šetření bylo součástí druhé etapy projektu a mělo řešitelům poskytnout podrobnější představu o tom, jaké informační potřeby mají potenciální uživatelé budoucího znalostního systému. Z výsledků vyplývá, že odborná i laická veřejnost používá k vyhledávání informací o BOZP Internet a daří se jí nacházet potřebné a relevantní informace a znalosti. Otázkou zůstává věrohodnost získaných informací. Internet je rozhodně jedním z nejčastěji používaných zdrojů, ale vždy by si měl uživatel ověřit získanou informaci a využívat ověřené zdroje.

Z šetření a volných odpovědí, kde měli respondenti možnost na závěr doplnit své odpovědi i verbálně, jednoznačně vyplynulo, že lidé mají zájem o přehledné a aktuální informace o legislativě a z ní vyplývajících povinnostech pro všechny typy podniků i OSVČ. Dále pak stojí o konkrétní příklady z praxe, ukázky správné praxe a o možnost sdílet a komunikovat své znalosti, diskutovat nad konkrétními případy a problémy, ověřit si realizovaná řešení s dalšími odborníky. Pro tvorbu znalostního systému jsou tyto potřeby stěžejní a motivují k tvorbě vhodného, uživatelsky přívětivého systému, který potřeby lidí z praxe pokryje.

U tvorby a implementace všech informačních i znalostních systémů je obsah nesmírně důležitý a stojí na něm jejich úspěšnost. Je nezbytné udržovat systém aktualizovaný, musí reagovat na potřeby uživatelů a měl by být schopen reagovat na nové trendy v oblasti sdílení znalostí.

Poznámky

Tento příspěvek vznikl v rámci projektu TB03MPSV007 „Rozvoj znalostních systémů BOZP jako významného nástroje pro prevenci rizik“, řeší Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i., za finanční podpory Technologické agentury ČR (program BETA).

Přílohy

[Dotazník](#)

Vzorová citace

ULMANOVÁ, Jiřina; MLEZIVOVÁ, Iveta; MĚRKOVÁ, Veronika. Informační potřeby v oblasti BOZP : výsledky dotazníkového šetření pro potřeby tvorby znalostního systému BOZP: *Časopis výzkumu a aplikací v profesionální bezpečnosti* [online], 2015, roč. 8, č. 2-3. Dostupný z WWW: <<http://www.bozpinfo.cz/josra/josra-02-03-2015/vysledky-dotaznik-rozvoj-zs.html>>. ISSN 1803-3687.

Autor článku:

[Ing. Iveta Mlezivová](#)

[Mgr. Jiřina Ulmanová](#)

[Mgr. Veronika Měrková](#)